

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΑΥΤΗΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΞΥΝΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀπετέλεσε ἀντικείμενον ὁμιλίας δοθείσης ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τὴν 15ην Ἀπριλίου 1953 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν. Ὁ κ. *Γεώργιος Ξυνοπούλος*, διαπρεπῆς νομομαθῆς, διετέλεσε ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν Διευθυντῆς καὶ Γενικὸς Διευθυντῆς τοῦ τ. Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ ἦλθεν, ὅσον οὐδεὶς, εἰς ἀμεσον ἐπαφὴν μὲ τὴν ἑλληνικὴν μεταλλευτικὴν πραγματικότητα. Ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, ἔθεσεν τὴν πολῦτιμον αὐτοῦ πείραν καὶ ἐπιστημονικὴν ἐμβρίθειαν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς σπουδαζούσης νεότητος, ἀπὸ τῆς ἔδρας τοῦ Μεταλλευτικοῦ Δικαίου τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἦν ἀνέλαβεν.

Βασικὸν καὶ οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν καὶ γνώρισμα τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου, περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ὁποίου καὶ τῶν ἐκ ταύτης πορισμάτων πρόκειται νὰ ὁμιλήσωμεν, εἶνε ὁ νομικὸς χωρισμὸς τῆς μεταλλείας ἀπὸ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ ἐδάφους. Ἡ μεταλλεία, ἐννοουμένη ὡς οἰκονομικὴ δραστηριότης, καὶ εἰδικώτερον ὡς ἀναζήτησις καὶ ἐκμετάλλευσις ὀρυκτῶν ὑλῶν, προσλαμβάνει ἰδιαιτέραν, καὶ δὴ πρωτεύουσαν, οἰκονομικὴν σημασίαν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ μεταλλευτικὰ ὀρυκτά, καὶ ἰδίᾳ τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἀποτελοῦν τὰς ἀπαραιτήτους πρώτας ὕλας καὶ δυνάμεις διὰ τὴν κίνησιν καὶ λειτουργίαν πάντων σχεδὸν τῶν ἄλλων παραγωγικῶν καὶ βιομηχανικῶν κλάδων. Τοῦτο συμβαίνει κυρίως, προκειμένου περὶ τῶν ὀρυκτῶν καυσίμων ὑλῶν καὶ μετάλλων καὶ τῶν ἐκ τούτων προϊόντων. Ἄρκει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ σημερινὴ τεραστία πρόοδος τῆς βιομηχανίας, αὐτὸς οὗτος ὁ σημερινὸς ὑλικὸς πολιτισμὸς, δὲν θὰ ὑφίστατο ἄνευ τῶν διὰ τῆς μεταλλείας ἀποκτομένων ὀρυκτῶν καυσίμων ὑλῶν καὶ μετάλλων.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, τὸ δημόσιον συμφέρον ἢ τὸ συμφέρον τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἀπαιτεῖ ὅπως τὰ τοιαύτην οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν σημασίαν ἔχοντα ὀρυκτά μὴ μένουν νεκρὰ καὶ ἀδρανῆ ἀλλὰ χωρίζονται νομικῶς ἀπὸ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ ἐδάφους, εἰς ἣν κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον ὑπάγονται χαρακτηριζόμενα ὡς συστατικὰ τούτου, καὶ ὑποβάλλονται εἰς εἰδικὴν νομικὴν ρύθμισιν, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀναζήτησιν καὶ ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν, συμφώνως πρὸς ἀπαιτήσεις καὶ ὑπαγορεύσεις τοῦ δημοσίου συμφέροντος.

Ἐντεῦθεν γεννᾶται ἡ ἔννοια τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου. Ὡς μεταλλευτικὸν τουτέστι δίκαιον νοεῖται τὸ σύνολον τῶν νομικῶν κανόνων δυνάμει τῶν ὁποίων ὀρισμένα ὀρυκτά, τὰ μᾶλλον σημαίνοντα ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς οἰκονομίας, χωρίζονται νομικῶς ἀπὸ τῆς ἐδαφικῆς ἰδιοκτησίας, καὶ ἡ ἀναζήτησις καὶ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν ὑποβάλλεται εἰς εἰδικὴν νομικὴν ρύθμισιν, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Κατὰ ταῦτα, τὸ μεταλλευτικὸν δίκαιον βασίζεται ἐπὶ τοῦ νομικοῦ χωρισμοῦ τῆς μεταλλείας ἀπὸ τῆς ἐδαφικῆς ἰδιοκτησίας. Ὁ χωρισμὸς οὗτος εἶνε τὸ βασί-

κόν και οδσιώδες χαρακτηριστικόν τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου και ἀποτελεῖ τὸ μόνον ἀσφαλές κριτήριον εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τούτου. Ἐάν τουτέστιν ἐκ τῆς ἐρευνῆς τῶν ἀναφερομένων εἰς ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον στοιχείων προκύπτῃ ὅτι ὁ κατ' αὐτὴν ἀσκῶν τὴν μεταλλείαν ἐκέκτητο τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα αὐτοτελῶς και ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ ἐδάφους, τότε και μόνον ὀφείλομεν νὰ ἀποφανθῶμεν ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως μεταλλευτικοῦ δικαίου κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Ἡ ἱστορία τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ἀποτελεῖ, ἐξ ἑλλείψεως σαφῶν και ἐπαρκῶν στοιχείων, ἐν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀμφισβητουμένων θεμάτων τῆς νομικῆς ἐπιστήμης. Διὸ και ὑφίσταται μεγάλη δυσχέρεια διὰ τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου τούτου. Ἡ δυσχέρεια αὕτη καθίσταται ἔτι μεγαλυτέρα διὰ τὸν ἐρευνητὴν Ἕλληνα νομικὸν διότι, τὰ εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἀφορῶντα βοηθήματα, ἐξηγητή- μένα κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀνήκουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ξένην φιλολογίαν ἐν τισὶ δὲ σημείοις ἐξέρχονται τοῦ πλαισίου τῆς καθαρῶς νομικῆς ἐπιστήμης, ἀπαιτοῦντα εἰδικὰς ἱστορικὰς και φιλολογικὰς γνώσεις πρὸς ἐπεξεργασίαν και ἐρμηνείαν αὐτῶν.

Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἐπιβάλλεται ἡ γνώσις τῆς ἱστορίας τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου, ὅχι μόνον ἀπὸ καθαρῶς ἱστορικῆς ἀπόψεως και διὰ λόγους ἐπιστημονικῆς πληρότητος τῆς μελέτης τοῦ εἰδικοῦ τούτου δικαίου ἀλλὰ και διὰ λόγους **οὐσιαστικῆς ἀνάγκης**. Καὶ τοῦτο διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ νῦν ἐν ἰσχύϊ μεταλλευτικὸν δικαίον πολλῶν εἰσέτι κρατῶν, και δὴ τῶν σπουδαιτέρων ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ δικαίου τούτου, εἶνε προῖον ἐξελίξεως τῶν πρότερον ἐν αὐτοῖς κρατησασῶν ἀρχῶν τοῦ **μεταλλευτικοῦ νομήματος** και τῆς **μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας**, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ὑφίστανται, ἔτι και νῦν, ἐκμεταλλεύσεις μεταλλείων ἀπὸ μακροῦ χρονολογούμεναι, εἰς τρόπον ὥστε τόσον ἡ εὐχερὴς και ἀκριβὴς κατανόησις βασικῶν ἐννοιῶν και νομικῶν κατασκευῶν τοῦ σημερινοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου, ὅσον και ἡ λύσις νομικῶν ζητημάτων, προκύπτόντων ἰδίᾳ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ὡς εἴρηται παλαιῶν ἐκμεταλλεύσεων, καθιστοῦν ἀναγκαίαν τὴν εἰς τὸ παρελθόν, και μέχρι τῶν πρώτων ἐνίοτε πηγῶν τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου, ἀναδρομὴν. Οὕτω λ.χ. ἐν Ἑλλάδι, ἡ λύσις ἀμφισβητήσεων οὐχὶ πρὸ πολλοῦ γεννηθειῶν ὡς πρὸς τὴν νομιμότητα ἐκμεταλλεύσεων, ὧν ἡ ἐναρξὶς ἀνάγεται εἰς τὴν πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ πρώτου μεταλλευτικοῦ νόμου Χη τοῦ 1861 χρονικὴν περίοδον ἀπότησε τὴν ἐξακριβώσιν τοῦ τότε διέποντος τὰ μεταλλεία ἐν Ἑλλάδι δικαίου*.

Ἐπίσης, κατὰ τὴν ἀναφεύσαν ἐν ἔτει 1871 διαφορὰν περὶ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν λαυραεικῶν ἐκβολῶδων (ἦτοι ὑπολειμμάτων ἀρχαίων ἐκμεταλλεύσεων) παρῆσθη ἀνάγκη ἐξακριβώσεως τοῦ διέποντος τὰ μεταλλεία Λαυρίου δικαίου, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Πολιτείας τῶν Ἀθηναίων και μετέπειτα. Περὶ τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἦτις ἔλαβε τεραστίας διαστάσεις, ὅχι μόνον ἀπὸ νομικῆς ἀλλὰ και ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, συνέταξε σχετικὴν ἔκθεσιν, ἀπὸ 26 Αὐγούστου 1873, ὁ τότε πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος Ἐπαμεινώνδας Δεληγιώργης. Αὕτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 214 τοῦ 1872 φύλλον τῆς τότε ἐκδομένης ἐφημερίδος ὑπὸ τὸ τίτλον: «Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων».

* Ὅρα ὑπ' ἀριθμ. 33)1926 ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Δικαστηρίου Μεταλλείων, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ νομικῷ περιοδικῷ «Δικαιοσύνη», τεύχος 5ον, τῆς 15 Μαρτίου 1927.

Ἰδιαιτέραν σημασίαν, ἀπὸ ἀπόψεως ἑλληνικοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου, κέκτηται ἡ ἔρευνα τοῦ θεσμοῦ μεταλλευτικοῦ νομήματος καὶ τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τούτου, ὄχι μόνον διότι τὸ περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας διάταγμα (ὄργανικὸς νόμος) τῆς 3)15 Ἀπριλίου 1833 συνταχθὲν ὑπὸ τῶν Βασιλέων τῆς Ἀντιβασιλείας ποιεῖται μνείαν ἐν ἄρθρῳ 2 (ἐδάφ. η') περὶ τοῦ μεταλλευτικοῦ νομήματος, ὑπάγον τὴν διατήρησιν καὶ χρησιμοποίησιν τούτου εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματείας, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὑπὸ τινῶν ὑποστηρικθεισα γνώμη ὅτι τὰ μεταλλεῖα ἐν Ἑλλάδι ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην βασικὰ ἢ δημόσια νομήματα, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ εἰσηγητικὴ ἐκθεσις τῆς περὶ μεταλλείων διατάξεως τοῦ Συντάγματος χαρακτηρίζει τὰ μεταλλεῖα ὡς δημόσια νομήματα. Ἡ διάταξις αὕτη, καθ' ἣν «εἰδικαὶ νόμοι κανονίζουσι τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ διαθέσεως τῶν μεταλλείων κλπ.», προσετέθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ περὶ ἰδιοκτησίας ἄρθρον 17 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1911 ἀναθεώρησιν αὐτοῦ, περιληφθεισα ἐπίσης εἰς τὰ μετέπειτα ἰσχύσαντα Συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὸ νῦν ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα τοῦ 1852. Ἡ σχετικὴ περικοπὴ τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τῆς ρηθείσης διατάξεως ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἡ τελευταία περὶ μεταλλείων, ὄργων κλπ. προσθήκη ἐκρίθη ἀναγκαία, τοῦτο μὲν λόγῳ τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀξίας τῶν δημοσίων τούτων νομημάτων, τοῦτο δὲ ὅπως ἐκλίπη πᾶσα τοῦ τοιοῦτου χαρακτήρος αὐτῶν ἀμφισβήτησις».

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἡ γνώσις τῆς ἱστορίας τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ἐπιβάλλεται καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι καθιστᾷ δυνατὴν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐκ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος συναγομένων πορισμάτων, πρὸς ἀριωτέραν κατάρτισιν τῶν συγχρόνων μεταλλευτικῶν νομοθεσιῶν καὶ πληρυστέραν ἐν γένει ὁγάνωσιν τῆς μεταλλείας, τοῦθ' ὅπερ εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερον.

Μεταλλευτικὸν δίκαιον ὑπὸ τὴν ἐκτεθεισαν ἔννοιαν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχὺν μόνον ἀπὸ 11ου καὶ 12ου μ. Χ. αἰῶνος, ἀφότου ἐξακριβουταὶ ἡ ἰσχὺς ἐν Γερμανίᾳ τῶν θεσμῶν τοῦ μεταλλευτικοῦ νομήματος καὶ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας, διότι ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν ἡ μεταλλεῖα ἀσχεῖται ὡς αὐτοτελὲς καὶ ἀνεξάρτητον τῆς ἐδαφικῆς ἰδιοκτησίας δικαίωμα καὶ ὄχι ὡς ἀπόρροια καὶ παρακοιούθημα ταύτης. Ἦτοι, δυνάμει τοῦ μεταλλευτικοῦ νομήματος, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους δικαιούται νὰ διαθέτῃ πρὸς ἴδιον ὄφελος ὄρισμένα ὄρυκτά, ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ ἐν ᾧ κείνται ταῦτα ἐδάφους, δυνάμει δὲ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας δικαιούται πᾶς τις ὅπως, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐκπληρώσεως ὄρισμένων προϋποθέσεων, ἀναζητῆ καὶ ἐκμεταλλεῖται ὄρισμένα ὄρυκτά, καὶ ἂν ἀκόμη εὐρίσκωνται ἐν ἀλλοτρίῳ ἐδάφει. Διὰ τὴν πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης χρονικὴν περιόδον δὲν ὑφίστανται ἐπαρκῆ στοιχεῖα πρὸς ἐξαγωγὴν ἀσφαλοῦς συμπεράσματος, διὸ καὶ αἱ γνώμαι τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰδικῶς ἀσχοληθέντων δίστανται ριζικῶς. Ἡ διάστασις τῶν γνωμῶν ὑφίσταται ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς συστάσεως τῶν ρηθέντων θεσμῶν ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διαμορφώσεως, τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν αὐτῶν.

Καθ' ἡμᾶς, τὸ μεταλλευτικὸν δίκαιον εἶναι δημιούργημα τοῦ Μεσαίωμος. Βεβαίως, ὑπεστηρίχθη ἡ γνώμη καθ' ἣν οἱ θεσμοὶ τοῦ μεταλλευτικοῦ νομήματος καὶ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας ἴσχυσαν καὶ κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, καὶ συγκε-

κρημένως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις ἀναφορικῶς πρὸς τὰ μεταλλεῖα Λαυρίου καὶ παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ἀναφορικῶς πρὸς τὰ μεταλλεῖα τῶν ἀπεραντῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἀλλὰ, καθ' ἡμᾶς, δὲν εὐσταθεῖ ἡ γνώμη αὐτη. Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπεκταθῶμεν εὐρύτερον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ νὰ ἐκθέσωμεν εἰδικώτερον τοὺς λόγους τοὺς συνηγοροῦντας κατὰ τῆς γνώμης ταύτης. Ἐπὶ τοῦ παρόντος περιοριζόμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, γενικώτερον, ὅτι ἡ τόσον προηγμένη καὶ ἐξελιγμένη ἀπὸ ἀπόψεως νομικῆς σκέψεως καὶ διανοήσεως κατασκευὴ τοῦ νομικοῦ χωρισμοῦ τῆς μεταλλείας ἀπὸ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ ἐδάφους οὐδόλως συμβιβάζεται πρὸς τὴν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑφισταμένην ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἐδάφους.

Ἡ ἔννοια τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἐδάφους παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς ἦτο ἐνιαία καὶ καθολικὴ, περιλαμβάνουσα πᾶσαν χρῆσιν τοῦ ἐδάφους καὶ πᾶσαν καλλιέργειαν αὐτοῦ, εἴτε γεωργικῆς εἴτε μεταλλευτικῆς φύσεως. Τὰ ἐδάφη κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ἐξεδίδοnton εἰς καθολικὴν ἐκμετάλλειαν, ὃ δὲ ἐκμεταλλεῦντις προέβαινε, κατ' ἐκλογὴν αὐτοῦ, εἴτε εἰς γεωργικὴν εἴτε εἰς μεταλλευτικὴν καλλιέργειαν, ἀναλόγως τῆς φυσικῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους, εἴτε καὶ εἰς ἀμφοτέρως τὰς καλλιέργειας, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν.

Τοῦτο, ἐκτὸς ἄλλων μαρτυριῶν, διαφαίνεται σαφῶς καὶ ἐκ τοῦ χωρίου 1,5 τοῦ «περὶ πόρων» ἔργου τοῦ Ξενοφάντος, ἐν ᾧ οὗτος γράφει περὶ Λαυρεωτικῆς: «ἔστι δὲ καὶ γῆ, ἡ σπειρομένη οὐ φέρει καρπούς, ὀρυττομένη δὲ πολλαπλασίους τρέφει ἢ εἰ σίτον ἔφερε καὶ μὴν ὑπάργυρος, θεία μοῖρα, ἔστι...». Ὁ Ξενοφὼν γράφει περὶ γῆς ἐνιαίως καὶ διαστέλλει μόνον τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας (γεωργικῆς ἢ μεταλλευτικῆς).

Κατὰ μείζονα δὲ λόγον δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ ἡ ἰσχὺς τοῦ νομικοῦ χωρισμοῦ τῆς μεταλλείας ἀπὸ τῆς ἐδαφικῆς ἰδιοκτησίας παρὰ Ρωμαίοις, παρ' οἷς διετηρήθη σταθερὰ ἡ ἀρχὴ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν μεταλλείων εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ ἐδάφους, τῶν ὀρυκτῶν θεωρουμένων ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς μέρους καὶ προϊόντος τοῦ ἐδάφους (pars fundi), ὡς τοῦτα μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν χωρίων τῶν Πανδεκτῶν καὶ ἄλλων νομικῶν καὶ μὴ νομικῶν πηγῶν. Οἱ Ρωμαῖοι, λόγῳ τῆς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως ἦν εἶχον περὶ ἀναπαγωγῆς τῶν ὀρυκτῶν, ἐφρόνονον περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν περιοδικὰ καὶ ἀνεξάντλητα προϊόντα τοῦ ἐδάφους, ὡς τὰ ἐκ κήπων, δασῶν, ἀμπελώνων κ.λ.π., καὶ διὰ τοῦτο ἐξωμοίουν τὰ ὀρυκτὰ πρὸς τοὺς καρπούς τοῦ ἐδάφους.

Ὡστε κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα δὲν ἴσχυσε μεταλλευτικὸν δίκαιον, ἀλλὰ μόνον ἐδαφικὸν δίκαιον ἢ μᾶλλον δίκαιον ἐκμεταλλεύσεως ἐδάφους, οὗτινος ἡ μεταλλεῖα ἀπέτελε μίαν τῶν πολλαπλῶν ἀπολαύσεων αὐτοῦ.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ἔχει, ἐν ἄκρῳ συντομίᾳ, ὡς ἀκολούθως.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μεταλλείας ἀναφαίνονται τρεῖς ἀνταγωνιστὰ διεκδικούντες, δι' ἑαυτὸν ἕκαστος, τὸ δίκαιωμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων: ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἐδάφους, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους καὶ ὁ μεταλλεῦντις.

Οἱ θεσμοὶ τοῦ μεταλλευτικοῦ νομῆματος καὶ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας ἔθεντο ἐκποδὸν τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ἐδάφους, τὸν καὶ ἀρχαιότερον τῶν ἀνταγωνιστῶν τούτων, ἐκμεταλλεύμενον ἀρχῆθεν τὰ μεταλλεῖα ὡς συστατικὰ τοῦ ἐδά-

φους, και τὸ ἐπίμαχον δικαίωμα ἀνεγνωρίσθη, δυνάμει μὲν τοῦ μεταλλευτικοῦ νομίσματος ὑπὲρ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους, ὡς τοιοῦτου, δυνάμει δὲ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας, ὑπὲρ τοῦ μεταλλευτοῦ, ὡς εὐρέτου τοῦ μεταλλείου ἢ ὡς συντελεστοῦ ἐν γένει τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς μεταλλείας.

Πηγὴ τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου εἶναι ἡ Γερμανία, ἐν ἣ συνέστη τὸ πρῶτον καὶ ἐξελίχθη μεταλλευτικὸν δίκαιον, διαδοθὲν ἐκεῖθεν καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Μετὰ τὴν Γερμανίαν, τὴν πρωτεύουσαν θέσιν ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου κατέχει ἡ Γαλλία.

Ὡς βᾶσις τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ἐν Γερμανίᾳ θεωρεῖται τὸ μεταλλευτικὸν νόμισμα, ὅπερ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1158 ἐκδοθεῖσα *Constitutio de regalibus* καθιέρωσεν ὑπὲρ τῶν γερμανῶν βασιλέων.

Ἐκ τοῦ μεταλλευτικοῦ νομίσματος ἀπέρρευσεν ἡ μεταλλευτικὴ ἐλευθερία, ἣτις, περιοριζομένη ἀρχικῶς ὑπὸ τούτου καὶ συμβαδίζουσα μετ' αὐτοῦ, ἔτυχε, ἐν τέλει, κατὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος, γενικῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τὴν πλεον καθαρὰν μορφήν αὐτῆς, δυνάμει τῶν τότε ἐκδοθέντων μεταλλευτικῶν νόμων τῶν κατ' ἰδίαν Γερμανικῶν Κρατῶν, θεμελιωθέντων ἀπάντων ἐπὶ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τότε ἐκ τῆς Ἀγγλίας μεταδοθεισῶν εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην φιλελευθέρων πολιτικῶν καὶ οικονομικῶν ἀρχῶν.

Τὸ μεταλλευτικὸν δίκαιον τῆς Γαλλίας, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 15ου μ.Χ. αἰῶνος, διεμορφώθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γερμανικοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου, πληρὴν ἔσχε διάφορον τούτου ἐξέλιξιν, καθόσον ἡ μεταλλευτικὴ ἐλευθερία ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρξε λιαν περιορισμένη, τὰ δὲ ἐκ τοῦ μεταλλευτικοῦ νομίσματος δικαιώματα τῶν Γάλλων βασιλέων μόνον ἀπὸ τοῦ 1548 μέχρι τοῦ 1791 ἐπεξετάθησαν μέχρι τῶν πλήρους διαθέσεως τῶν μεταλλείων ὡς κρατικῆς περιουσίας, καταργηθέντων ἐντελῶς τῶν ἐπὶ τῶν μεταλλείων δικαιωμάτων τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ ἐδάφους (πληρῶν τῶν γαιανθρακωρυχείων).

Οἱ Γερμανοί, λόγῳ τῶν ἔκπαιλαι προηγμένων γνώσεων αὐτῶν καὶ πείρας τῶν περὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεταλλείων, ἤσκησαν ἐπίδρασιν ὄχι μόνον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἄσκησιν τῆς μεταλλείας, τόσον ἐν Γαλλίᾳ ὅπου καὶ ἀλλαχοῦ. Οἱ Γάλλοι, πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς μεταλλείας ἐν τῇ χώρᾳ των, ἐπανειλημμένως κατέφυγον εἰς τὰ φῶτα καὶ τὴν πείραν τῶν Γερμανῶν.

Διὰ τὴν εἰσαγωγὴν σπουδαστῶν εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1783 ἰδρυθῆσαν ἐν Γαλλίᾳ *École des Mines* ὠρίσθη, ὡς ὅρος ἀπαραίτητος, ἡ ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων γνῶσις τῶν στοιχείων τῆς γερμανικῆς γλώσσης.

Βραδύτερον ὅμως, ὁ ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ 1ου ἐκδοθεὶς καὶ ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τούτου καταρτισθεὶς, γαλλικὸς μεταλλευτικὸς νόμος τῆς 21 Ἀπριλίου 1810* ἀπετέλεσε τὴν βᾶσιν, ἐφ' ἧς συνετάχθησαν οἱ νεώτεροι γερμανικοὶ μεταλλευτικοὶ νόμοι τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ ὁ αὐστριακὸς τοῦ 1854, ἐπὶ μακρὸν δὲ χρόνον ὁ ρηθεὶς γαλλικὸς νόμος ὑπῆρξεν ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἠρῶσθησαν τὴν μεταλλευτικὴν αὐτῶν νομοθεσίαν πολλὰ τῶν ἄλλων κρατῶν.

Τὴν πρωτεύουσαν ταύτην θέσιν ἀπώλεσεν ὁ γαλλικὸς μεταλλευτικὸς νόμος

* Ὁ, ἄλλως, *Code des mines* καλούμενος.

τοῦ 1810, ἀφότου ἴσχυσεν ὁ πρωσικὸς γενικὸς μεταλλευτικὸς νόμος (*Allgemeines Berggesetz für die Preussischen Staaten*) τῆς 24 Ἰουνίου 1865, ὅστις βασίζεται μὲν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ ἐν τισι σημείοις, καὶ ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ δικαιώματος τῆς μεταλλειοκτησίας, οὐχ ἦττον ὑπερτερεῖ τούτου ἐν τῷ συνόλῳ, ἐμφανίζων ἐπιστημονικὴν καὶ νομοτεχνικὴν ἀριότητα, αὐστηρὰν σύνδεσιν τῶν κατ' ἰδίαν διατάξεων καὶ πλήρη ἀρμονίαν τούτων πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου καθιερούμενας βασικὰς ἀρχάς.

Περιοριζόμεθα εἰς τὴν συνοπτικὴν ταύτην ἐκθεσιν τῆς ἱστορίας τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου Γερμανίας καὶ Γαλλίας, διότι ἐκ τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου τῶν δύο τούτων χωρῶν ἐλήφθησαν αἱ μεταλλευτικαὶ νομοθεσίαι τῶν ἄλλων χωρῶν.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ἐν Ἑλλάδι, παρατηροῦμεν ὅτι αὕτη διαίρεται εἰς δύο περιόδους. Ἡ πρώτη ἀρχεταὶ ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ πρώτου μεταλλευτικοῦ νόμου ΧΨ' τοῦ 1861 καὶ λήγει μετὰ τῆς καταργήσεως τοῦ νόμου τούτου ὑπὸ τοῦ νόμου ΓΦΚΔ' τῆς 13 Ἰανουαρίου 1910. Δευτέρα περίοδος εἶναι ἡ διήκουσα ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ ΓΦΚΔ' νόμου μέχρι σήμερον. Κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ κράτους μέχρι τῆς ἰσχύος τοῦ πρώτου μεταλλευτικοῦ νόμου ΧΨ' τοῦ 1861 περίοδον δὲν ὑφίστατο ἐν Ἑλλάδι μεταλλευτικὸν δίκαιον ἀλλ' αἱ ἐπὶ τῶν μεταλλείων σχέσεις διείποντο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου.

Θὰ ἐξετάσωμεν ἤδη ποῖα συνάγονται πορίσματα ἐκ τῆς πείρας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου καὶ ἐκ τῆς ἐν γένει ἱστορίας τούτου. Τὰ κυριώτερα τούτων ἐν ὀλίγοις εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. Ἡ εἰδικὴ νομικὴ ρύθμισις τῆς μεταλλείας, ποικίλλουσα ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ἀναλόγως τῶν συντρεχουσῶν εἰδικῶν ἐγχωρίων συνθηκῶν, βασίζεται οὐχ ἦττον ἐξ ἄλλου κατὰ τὸ πλεῖστον—καὶ πρέπει, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ δι' αὐτῆς ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, νὰ βασίζεται—ἐπὶ ὠρισμένων ἀρχῶν, ἀπορρυσουσῶν καὶ ὑπαγορευομένων ἐκ τῆς οικονομικῆς ἰδιορρυθμίας τῆς μεταλλείας, ἀπαιτούσης ὁμομορφον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ρύθμισιν ταύτης, ἀνεξαρτήτως τόπου καὶ χρόνου.

Εἰς τί συνίσταται ἡ οικονομικὴ ἰδιορρυθμία τῆς μεταλλείας ;

Ἡ μεταλλεία, νοουμένη ὡς οικονομικὴ δραστηριότης, ἀνήκει μὲν, ὡς ἐρρήθη, εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν ἢ παραγωγὴν ἀκατεργάστων ὑλῶν, ὡς ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ δασοκομία, ἡ ἀλιεία, ἡ θήρα, διαφέρει οὐχ ἦττον τούτων εἰς οὐσιώδη σημεῖα, ὧν τὰ κυριώτερα εἶναι τὰ ἑξῆς :

α) *Τὸ ἐξαντλητὸν τῶν ὀρυκτῶν ὑλῶν.* Τὴν βάσιν τῆς μεταλλείας ἀποτελοῦν ὀρισμένα ἀποθέματα ὀρυκτῶν ὑλῶν, αἵτινες ὡς τοιαῦτα δὲν ἀναπαράγονται—ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς φυτικὰς καὶ ζωϊκὰς ὕλας. Συνεπῶς, τὰ ἐπάρχοντα ἀποθέματα μεταλλευτικῶν ὀρυκτῶν, περιορισμένα ὄντα, ὑπόκεινται εἰς ἐξάντησιν, ἐπερχομένην θάττον ἢ βράδιον διὰ τῆς ἐξορύξεως, ἐνῶ ἐν τοῖς λοιποῖς κλάδοις τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς ἐπιτυγχάνεται διηγεκείας, καὶ δὴ αὔξουσα, ἀναπαραγωγή προϊόντων. Τὸ ἐξαντλητὸν τῶν μεταλλευτικῶν ὀρυκτῶν ἀποτελεῖ τὴν μᾶλλον χαρακτηριστικὴν ιδιότητα τῆς μεταλλείας καὶ ἔχει, ὡς εἰκόσ, ἰδιάζουσαν σημασίαν, ὄχι μόνον ἀπὸ οικονομικῆς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως.

β) *Τὸ ἄκρως δαπανηρὸν καὶ παρακεκινδυνευμένον τῶν μεταλλευτικῶν*

ἐπιχειρήσεων. Αἱ μεταλλευτικαὶ ἐπιχειρήσεις ἀπαιτοῦν πολὺ μεγάλα, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἄλλας οἰκονομικὰς ἐπιχειρήσεις, κεφάλαια καὶ ἐγκλείουν πολὺ μεγάλους, ἐν σχέσει πρὸς ταύτας, κινδύνους.

γ) **Ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐπιμόχθος καὶ ἐπικίνδυνος φύσις τῶν μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν,** διεξαγομένων κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπογείως ὑπὸ τὰς δυσμενεστέρων τῶν συνθηκῶν. Δέον ἐπὶ πλέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ μεταλλεία, νοουμένη οἰκονομικῶς ὡς ἀναζητήσις καὶ ἐκμετάλλευσις ὀρυκτῶν, ἀνήκει μὲν εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν, οὐχ ἦττον, ὅμως, προσλαμβάνει, συνήθως **βιομηχανικὸν χαρακτήρα,** παρεινομένη, πέραν τῆς ἀναζητήσεως καὶ ἐξορύξεως, εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐξορυσσομένων ὑλῶν ἀναγκαίαν οὖσαν διὰ τὴν διακάθαρσιν καὶ διάθεσιν αὐτῶν μετὰ κέρδους, ἄνευ τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ ὁποίου ἡ ἄσκησις τῆς μεταλλείας δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ὡς ἀντικείμενον οἰκονομικῆς ἐπιχειρήσεως. Τοῦτο δὲ συμβαίνει κατὰ κανόνα ἐν τῇ μεταλλείᾳ, δεδομένου ὄντος ὅτι τὰ μεταλλευτικὰ ὀρυκτὰ καὶ ἰδίᾳ τὰ μέταλλα δὲν εὐρίσκονται καθαρὰ ἐν τῇ φύσει ἀλλ' ἐξορύσσονται ἠνωμένα καὶ μειγμένα, εἴτε ἐν φυσικῇ προσίμει εἴτε ἐν χημικῇ συνθέσει, μετ' ἄλλων ξένων, καὶ δὴ ἀχρηστων κατὰ τὸ πλεῖστον, γαιωδῶν οὐσιῶν, ἀφ' ὧν δέον νὰ ἀποχωρισθῶν διὰ καταλλήλου ἐπεξεργασίας συντελουμένης εἴτε διὰ μηχανικῶν μέσων εἴτε διὰ χημικῶν μεθόδων, ὥστε νὰ καταστοῦν ἐμπορεύσιμα καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ μετὰ κέρδους διάθεσις αὐτῶν. Ἐν τῷ σταδίῳ δὲ τῆς τοιαύτης ἐπεξεργασίας ἡ μεταλλεία ἐξέρχεται ἐκ τοῦ καθαρῶ πλαισίου τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς καὶ προσλαμβάνει, ὑπὸ **τεχνικὴν ἔποσιν,** βιομηχανικὸν χαρακτήρα. Τὸν ἴδιον δὲ βιομηχανικὸν χαρακτήρα, καὶ δὴ προηγμένον ἐμφανίζει ἡ μεταλλεία καὶ ὑπὸ **κοινωνικὴν ἔποσιν,** λόγῳ τῆς κατ' ἐξοχὴν ἐπιμόχθου καὶ ἐπικινδύνου φύσεως τῶν μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν διὸ καὶ συνηθέστερον, «**Μεταλλευτικὴ Βιομηχανία**» καλεῖται (*Montan-industrie, industrie minière*). Ταῦτα, κυρίως ἀποτελοῦν τὴν οἰκονομικὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς μεταλλείας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἡ ὀρθολογικὴ ὁργάνωσις ἢ ἄλλοι οὕτοι ῥυθμίσεις τῆς μεταλλείας ἀπαιτεῖ, ἀντιστοίχως, τὴν λήψιν ἀναλόγων πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἰδιορρυθμίαν ταύτης μέτρων.

Οὕτως, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐξαντλητὸν τῶν μεταλλευτικῶν ὀρυκτῶν, ἀπαιτεῖται ὅπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὑπαρχόντων μεταλλευτικῶν κοιτασμάτων ἐκτελήται ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερον καὶ μὲ μικροτέραν κατὰ τὸ δυνατόν δαπάνην, ἀποφευγομένων τῶν ἀρπακτικῶν ἐξορύξεων καὶ τῶν ἀστόχων διασπαθίσεων τοῦ μεταλλευτικοῦ πλοῦτου, ἅτε τῆς ἀναπαραγωγῆς τούτου οὐσης, ὡς ἐρρήθη, φυσικῶς ἀδυνάτου. Οἱ σκοποὶ οὗτοι, κατόπιν τῶν σημερινῶν προόδων τῆς μεταλλευτικῆς τεχνικῆς, ἐπιτυγχάνονται νῦν εὐχερέστερον διὰ τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων καὶ τῆς καταλλήλου διαρθρώσεως τούτου.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ δαπανηρὸν τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων, τοῦτο ἀντιμετωπίζεται διὰ τῆς λήψεως τῶν καταλλήλων μέτρων πρὸς προσέλκυσιν τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων εἰς τὰς μεταλλευτικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ ἐξασφάλισιν αὐτῶν δι' ἐμπραγμάτων ἀσφαλείας, καὶ εἰδικώτερον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τῆς **μεταλλευτικῆς ὑποθήκης,** δι' ἧς ἐξασφαλίζονται προνομιακῶς τὰ δάνεια καὶ αἱ πιστώσεις αἱ χορηγούμεναι δι' ἔρευναν καὶ ἐκμετάλλευσιν μεταλλείων καὶ διὰ μεταλλευτικοὺς ἐν γένει σκοπούς. Πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐπίσης τοῦ δαπανηροῦ καὶ τοῦ παρακεκινδυνευμένου τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπαιτεῖται ἡ ἐνίσχυσις

καὶ προώθησις τῆς **ιδιωτικῆς πρωτοβουλίας** πρὸς ἀνάληψιν τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων, δεδομένου ὄντος ὅτι διὰ τῆς ιδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τῆς καταλλήλου ὀργανώσεώς της εἰς ἀνωνύμους ἐταιρείας ἢ εἰς εἰδικῆς μορφῆς μεταλλευτικῆς ἐταιρείας ἀντιμετωπίζονται εὐχερέστερον καὶ ἐπαρκέστερον αἱ μεγάλαὶ δαπάναι καὶ οἱ μεγάλοι κίνδυνοι τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀποφεύγονται δὲ ἐξ ἄλλου τὰ μειονεκτήματα ἅτινα ἐμφανίζει ἢ ὑπὸ τοῦ Κράτους διεξαγωγῇ οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ δὴ τῆς μεταλλευτικῆς τοιαύτης.

Τέλος, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἐπίμοχθον καὶ ἐπικίνδυνον τῶν μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν, ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν μεταλλείων πρόνοια καὶ ἀσφάλειαι καὶ γενικωτέρα ὑπὲρ αὐτῶν κρατικὴ μέριμνα, ὀλοκληρουμένη διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν μεταλλείων εἰς τὰ κέρδη τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἡ κρατικὴ ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν μέριμνα ἐκ τῆς μεταλλείας ἀπέρρευσε, καὶ πρὸς τοὺς ἐργάτας τῶν μεταλλείων τὸ πρῶτον ἐστράφη, τόσον ἀλλαγῆ ὅσον καὶ ἐν Ἑλλάδι. Οὕτω, παρ' ἡμῖν, τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἰδρυθὲν Ταμεῖον Μεταλλευτῶν ἀπετέλεσε τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν κρατικῆς προνοίας ἐν Ἑλλάδι.

Ἐὰν δὲ σήμερον ἔχη ἀναγνωρισθῆ γενικώτερον ἢ ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν βιομηχανίας εἰς τὰ κέρδη τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ὡς ἐπιβαλλομένη ὄχι μόνον διὰ λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἀλλὰ καὶ οἰκονομικῆς σκοπιμότητος καὶ συζητήται τὸ σύστημα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς ταύτης, κατὰ μείζονα λόγον ἐνδείκνυται ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς διὰ τοὺς ἐργάτας μεταλλείων, ὧν αἱ ἐργασίαι εἶνε αἱ μᾶλλον ἐπίμοχθοι καὶ ἐπικίνδυνοι. Ἀνεξαρτήτως ὅμως τούτου, ἡ μεταλλευτικὴ νομοθεσία ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη. Δὲν ὑπάρχει δὲ ὄρασιότερα μορφή ἐξυπηρέτησεως τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἐν τῇ ἀσκίσει τῆς μεταλλείας καὶ δικαιοτέρα ἐφαρμογὴ ταύτης, ἀπὸ τὴν συμμετοχῆν τῶν ἐργατῶν μεταλλείων εἰς τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως, εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ὁποίων συμβάλλουν οὗτοι ἐκθέτοντες εἰς τοὺς τρομερωτέρους τῶν κινδύνων τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν.

Ἐφόσον ὁμιλοῦμεν περὶ ὀρθολογικῆς ὀργανώσεως τῆς μεταλλείας, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι: αὕτη δὲν ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀλλὰ κυρίως διὰ τοῦ **ψυχικοῦ ἐξοπλισμοῦ** τῶν ἐργατῶν, πραγματοποιουμένου διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ παροχῆς αὐτοῖς τῶν ὀφειλομένων εἰς τούτους δικαίων ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν ἀμοιβῶν.

Ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τούτων περίπου πρέπει νὰ βασίζηται καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον βασίζεται ἡ εἰδικὴ νομικὴ ρύθμισις τῆς μεταλλείας. Ἴδιᾳ πρέπει νὰ ἀφιεῖται ὑπὸ τῆς μεταλλευτικῆς νομοθεσίας εὐρὸ περιθώριον εἰς τὴν ιδιωτικὴν πρωτοβουλίαν πρὸς ἀναζήτησιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τοῦ μεταλλευτικοῦ πλοῦτου.

Ἀνασκοποῦντες τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων δικαίου, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐφαρμόζεται σταθερῶς κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς μεταλλείας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, καθιερουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐπὶ τῶν μεταλλείων δικαίου καὶ ὑπὸ τῶν νεωτάτων μεταλλευτικῶν νομοθεσιῶν τῶν συγχρόνων κρατῶν καὶ δὴ ἀνεξαρτήτως τῆς γενικωτέρας οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως αὐτῶν.

Οὕτω λ.χ. ἐν τῇ σημερινῇ Σοβιετικῇ Ρωσίᾳ, ἐνθα ἰσχύει νῦν ὁ ἀπὸ 9ης

Νοεμβρίου 1927 ἐξ ἄρθρων 135 Γενικὸς μεταλλευτικὸς νόμος τῆς Ἐνώσεως τῶν Σοσιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν (Ε.Σ.Σ.Δ.) τεθεὶς εἰς ἰσχὸν τὴν 1 Ἰουλίου 1928, τὰ μεταλλευτικὰ κοιτάσματα καθ' ἅπασαν τὴν ρωσικὴν ἐπικράτειαν διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **γνωστὰ** καὶ εἰς **ἄγνωστα**. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἄγνωστων ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν ἀπόκτησιν τοῦ δικαιώματος ἐκμεταλλεύσεως μόνον εἰς τὸν εὐρέτην αὐτῶν καὶ εὐνοεῖ μεγάλως τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, υἰοθετῶν πλήρως τὴν ἀρχὴν τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀκολουθῶν, γενικώτερον, τὰς ἀρχὰς τοῦ οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Ἐπὶ δὲ τῶν γνωστῶν κοιτασμάτων, ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν διὰ συμβάσεως παραχώρησιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν. Ἄξιον ἰδιαιτέραν μνείας εἶνε ὅτι ὁ νόμος οὗτος, ἀκολουθῶν τὸ σύστημα τῶν μεταλλευτικῶν νομοθεσιῶν τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν Κρατῶν, καθιεροῦ τὸ ἐπὶ τοῦ μεταλλείου δικαίωμα τοῦ εὐρέτου, ὡς ἴδιον αὐθῦπαρκτον, καὶ ἐντελῶς ἀνεξάρτητον τῆς ἐδαφικῆς ἐκμεταλλεύσεως δικαίωμα. Ὁ ἐκ τῶν συντακτῶν τοῦ σχεδίου τοῦ ἐν λόγῳ νόμου καὶ ἐρμηνευτῶν τούτου Ναούμωφ χαρακτηρίζει τὸ δικαίωμα τοῦ εὐρέτου ὡς ἐμπράγματον δικαίωμα, ἀνάλογον πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 71 τοῦ Σοβιετικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος καθιερούμενον μοναδικὸν ἐμπράγματον δικαίωμα ἐπὶ ἀλλοτρίου πράγματος.

Ὁ ρηθεὶς γενικὸς μεταλλευτικὸς νόμος τῆς Ἐνώσεως τῶν ΣΣΔ, ἐπὶ τῷ τέλει ἐξασφάλισεως ἐνιαίας μεταλλευματικῆς πολιτικῆς βασιζομένης ἐπὶ τῆς μεταλλευτικῆς ἐλευθερίας, καθ' ἅπασαν τὴν Ρωσικὴν Ἐπικράτειαν, καθορίζει τὰς βασικὰς διατάξεις, ὡς ἐκάστη τῶν κατ' ἰδίαν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν τῆς Ἐνώσεως ὀφείλει, δυνάμει τῆς § 3 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Σοβιετικοῦ Συντάγματος, νὰ περιλάβῃ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ μεταλλευτικῇ νομοθεσίᾳ αὐτῆς. Ἡ τοιαύτη δέσμευσις τῆς νομοθετικῆς πρωτοβουλίας τῶν κατ' ἰδίαν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν ὀφείλεται, συμφώνως πρὸς τὴν αἰτιολογίαν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως (τῆς 13 Φεβρουαρίου 1925) τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀνωτάτης Οἰκονομικῆς Διοικήσεως τῶν Σοσιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν, **εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς μεταλλείας καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀναπαραγωγῆς τῶν ὀρυκτῶν καὶ εἰς τὴν ἐκ τούτου ἀπορρέουσαν ἀδυναμίαν τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων διορθώσεως σφαλμάτων διαπραττομένων ἐν τῇ ρυθμίσει τῆς μεταλλείας.**

Κατὰ ταῦτα, τὸ Ρωσικὸν Σοβιετικὸν Κράτος, ἐν τῇ εἰδικῇ νομικῇ ρυθμίσει τῆς μεταλλείας, παρεξέκλινε τῶν σοσιαλιστικῶν θεωριῶν καὶ συστημάτων καὶ ἠκολούθησε καθαρῶς ρεαλιστικὴν πολιτικὴν, ὑπαγορευθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων, ἤτοι ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς ἰδιορρυθμίας τῆς μεταλλείας, ἀπαιτούσης, διὰ τὴν καλυτέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεταλλείων, τὴν παραχώρησιν τούτων εἰς τὴν **ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν** καὶ ὄχι εἰς τὴν κρατικὴν δραστηριότητα.

Εἶνε πασίγνωστα, ἐξ ἄλλου, τὰ μειονεκτήματα ἅτινα ἐνεφάνισε μέχρι τοῦδε ἡ ἄμεσος διεξαγωγή τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων καὶ ὑπὸ τῶν μᾶλλον ὀργανωμένων κρατῶν. Ὡς κλασσικόν, ἐν προκειμένῳ, παράδειγμα ἀναφέρονται τὰ κρατικὰ ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ Saare καὶ τοῦ Saarbrücken τῆς Πρωσίας ἐναντι τῶν γαλλικῶν ἰδιωτικῶν ἀνθρακωρυχείων τοῦ Nord καὶ τοῦ Pas de Calais τῆς αὐτῆς περιῶπου πρὸς τὰ ρηθέντα πρωσικὰ συστάσεως καὶ ἐκτάσεως. Ἐξ ἐρεῦνης εἰς ἣν προέβη κατὰ τὸ παρελθὸν ἡ Πρωσικὴ Βουλὴ (Landtag), προέκυψεν ὅτι ἡ ἀπόδοσις κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον τῶν κρατικῶν πρωσικῶν ὀρυχείων

ὑπῆρξε πεντάκις μικροτέρα τῆς τῶν γαλλικῶν ἰδιωτικῶν καὶ τοῦτο παρὰ τὴν ἀοστηρὰν πειθαρχίαν καὶ ἐργατικότητα ἣτις διακρίνει ἰδιαιτέρως τὸν γερμανὸν κρατικὸν ἐργάτην, ἡ δὲ παραγωγή τῶν πρώτων ὑπῆρξε πολὺ μεγαλυτέρα τῆς τῶν δευτέρων.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς μεταλλείας ἠγνοήθη καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν ολοκληρωτικῶν κρατῶν, παρὰ τὴν γενικὴν συγκεντρωτικὴν τάσιν αὐτῶν καὶ γενικώτερον ἀναγκωρίζεται καὶ προστατεύεται ὡς βάσις τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου. Κρατικοποιήσεις μεταλλείων ἐνδείκνυνται εἰς ἐντελῶς εἰδικὰς περιπτώσεις, λ. χ. προκειμένου περὶ μεταλλείων μεγάλης ἀξίας ἐμφανοῦς ἐκ τῶν προτέρων. Ἐπίσης προκειμένου περὶ ὀρυκτῶν, ὧν ἡ φύσις καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ σημασία ἀπαιτοῦν ἰδιαιτέρους ὅρους διὰ τὴν ἀναζήτησιν, ἐκμετάλλευσιν καὶ διάθεσιν αὐτῶν, ὡς λ. χ. προκειμένου περὶ πετρελαίων, χρυσοῦ, οὐρανίου κ. ἄ. Ἀλλὰ καὶ εἰς περὶ πτωσίων κρατικοποιήσεως μεταλλείων ἐνδείκνυνται ὅπως ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν διεξάγονται ὄχι ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ κράτους ἀλλὰ διὰ παραχωρήσεως εἰς τὴν ἰδιωτικὴν δραστηριότητα, δυνάμει συμβάσεως ἐν ἣ νὰ διασφαλίζονται δι' εἰδικῶν ὄρων οἱ σκοποὶ (κοινωνικοὶ, οἰκονομικοὶ καὶ ἄλλοι), δι' οὓς ἐπεβλήθη ἡ κρατικοποίησις.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ ἐπιστημονικαὶ καὶ τεχνικαὶ πρόοδοι, καὶ ἰδίως αἱ γεωφυσικαὶ τοιαῦται, συντελοῦν εἰς τὴν εὐχεροτέραν νῦν ἢ πρότερον ἀναζήτησιν καὶ ἀποκάλυψιν τῶν μεταλλευτικῶν κοιτασμάτων ὡς καὶ ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν, οὕτω δὲ περιορίζονται νῦν αἱ δαπάναι καὶ οἱ κίνδυνοι τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι, παρὰ τὰς προόδους ταύτας, ὁ παράγων τῆς τύχης ἐξακολουθεῖ νὰ διαδραματίζῃ εἰσέτι τὸν πρωτεύοντα ρόλον ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν μεταλλευτικῶν ἐπιχειρήσεων. Τὸ γαλλικὸν λόγιον «on ne connaît pas une mine qu'après son épuisement» ἐνέχει εἰσέτι μεγάλην δόσιν ἀληθείας. Ὡστε ἡ σημασία τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς μεταλλείας παραμένει εἰσέτι ἡ πρωτεύουσα.

Ἀυτονόητον ὅμως τευγάνει, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ρηθεῖσα προστασία τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, δικαιολογούμενη καὶ ἐπιβαλλομένη ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναπτύξεως τῆς μεταλλείας χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, πρέπει νὰ παρέχεται ἐφόσον ἐξυπηρετεῖται τὸ δημόσιον συμφέρον καὶ νὰ αἴρεται εὐθὺς ὡς τοῦτο ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν ἢ σύγκρουσιν πρὸς ἐκείνην. Τὸ δημόσιον συμφέρον ἢ ἡ κοινὴ ὠφέλεια καθορίζει τὸ μέτρον τῆς προστασίας τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς μεταλλείας, ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ ἐναρμονίσει τοῦ ἰδιωτικοῦ πρὸς τὸ δημόσιον συμφέρον ἐγκτεταῖ ἡ ἐπιτυχία τῆς εἰδικῆς νομικῆς ρυθμίσεως τῆς μεταλλείας.

Ἀνάγκαια συνέπεια τούτου εἶναι ὅτι μετὰ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς μεταλλείας, δέον νὰ συμβαδίζῃ **ἀμεσος, ἐντονος** καὶ **ἐνδελεχῆς** ἐποπτεία καὶ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους, ὄχι μόνον πρὸς καθοδήγησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιβολὴν αὐστηρῶν κυρώσεων κατὰ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ὡσάκις αὕτη ἠφθελεν ἀμελῶς ἢ ἀνεπαρκῶς διεξάγει τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀνατιθεμένην αὐτῇ σπουδαίαν κοινωνικὴν λειτουργίαν τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀρχῆς ταύτης πείθει ἡμᾶς ἀπολύτως ἡ κτηθεῖσα

πείρα ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου ΓΦΚΔ', ἐν τῷ ὁποίῳ, ἢ ἔλλειψις ἐπαρκῶν κυρώσεων κατὰ τῶν ἀμελῶν ἢ ἀνικάνων μεταλλειοκτητῶν παρημποδίσεν αἰσθητῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεταλλείας παρ' ἡμῖν.

2. Ἡ μεγίστη ἐπιτυχία τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου ὑπῆρξεν ὁ **θεσμός τῆς μεταλλειοκτησίας.**

Διὰ τοῦ θεσμοῦ τούτου τὸ δικαίωμα τῆς ἀσκήσεως τῆς μεταλλείας, τὸ ἄλλως «δικαίωμα μεταλλειοκτησίας» καλούμενον, διεμορφώθη εἰς ἴδιον καὶ αὐτὸν παρκτον δικαίωμα, τελείως ἀνεξάρτητον τῆς ἐδαφικῆς ἰδιοκτησίας, ἀπολαύον τῆς εἰς τὰ ἐμπράγματα δικαιώματα τοῦ ἀστικοῦ δικαίου παρεχομένης προστασίας ἀλλὰ καὶ ὑποκείμενον εἰς εἰδικούς ἐκ λόγων δημοσίου συμφέροντος ἐπιβαλλομένους περιορισμούς, μέχρι πλήρους ἀφαιρέσεως αὐτοῦ δι' ἐκπτώσεως τοῦ δικαιούχου.

Τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ νομικὸς χαρακτῆρ τοῦ δικαιώματος τῆς μεταλλειοκτησίας ποικίλλουν ἀπὸ νομοθεσίας εἰς νομοθεσίαν. Οὕτω λ.χ. κατὰ τὸν γαλλικὸν μεταλλευτικὸν νόμον τῆς 21 Ἀπριλίου 1810 καὶ τὸν καταργηθέντα ἑλληνικὸν μεταλλευτικὸν Χη' τοῦ 1861, ἡ μεταλλειοκτησία εἶναι καθαρὰ ἰδιοκτησία τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἔχουσα ὡς ἄμεσον ἀντικείμενον τὰ ἐν τῷ παραχωρουμένῳ μεταλλεῖῳ ὑπάρχοντα φυσικῶς μεταλλευτικὰ κοιτάσματα. Ὁ ἐμπράγματος χαρακτῆρ τῆς μεταλλειοκτησίας ἐν Γαλλίᾳ διετηρήθη καὶ ὑπὸ τοῦ νέου νόμου τῆς 9ης Σεπτεμβρίου 1919 τοῦ τροποποιήσαντος τὸν νόμον τοῦ 1810 ἀναφορικῶς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς παραχωρήσεως καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ Κράτους εἰς τὰ κέρδη τῆς ἐκμεταλλεύσεως πέραν ὀρισμένου ποσοστοῦ. Ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1919, καίτοι δι' αὐτοῦ περιορίσθησαν χρονικῶς αἱ παραχωρήσεις μεταλλείων καὶ εἰσῆχθη τὸ σύστημα τῆς *domanialité*, ἧτοι τὸ σύστημα τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ κράτους ἐπὶ τῶν μεταλλείων, χαρακτηρισθέντων ὡς *domain privé de l'État*, διετηρήθη οὐχ ἦττον ὁ ἐμπράγματος χαρακτῆρ τοῦ διὰ τῆς παραχωρήσεως ἀποκτωμένου δικαιώματος. Ἡτοι ἡ μεταλλειοκτησία, κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, ἐν Γαλλίᾳ, εἶναι δικαίωμα ἐπὶ ἄλλοτρίου πράγματος (ἐπὶ τοῦ εἰς τὸ Κράτος γυν ἀνήκοντος μεταλλεῖου) δεκτικὸν ὑποθήκης.

Κατὰ τὸν πρωσικὸν γενικὸν μεταλλευτικὸν νόμον τοῦ 1865 καὶ κατὰ τὸν νῦν παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα μεταλλευτικὸν κώδικα, ἡ μεταλλειοκτησία εἶναι κατὰ βάσιν ἀποκλειστικὸν δικαίωμα καταλήψεως (*privilegium occupandi*) μεταλλευτικῶν ὄρυκτων πρὸς ἰδιοποίησιν ἢ κτήσιν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν, ὅπερ βασικὸν δικαίωμα ἔλκει μεθ' ἑαυτοῦ ἕτερα τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπηρετοῦντα δικαιώματα.

Τόσον κατὰ τὸν ρηθέντα πρωσικὸν νόμον ὅσον καὶ κατὰ τὸν ἐν ἰσχύι ἡμέτερον μεταλλευτικὸν κώδικα, ἡ μεταλλειοκτησία ἐξομοιοῦται πρὸς ἀκίνητον, ἐφ' οὗ ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἀκινήτων διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ἐφόσον δὲν ὀρίζεται ἄλλως ἐν τῇ μεταλλευτικῇ νομοθεσίᾳ.

Ὡς ἐρρήθη, κατὰ τὸν σοβιετικὸν μεταλλευτικὸν νόμον, τὸ ἐπὶ τῶν ἀγνώστων μεταλλευτικῶν κοιτασμάτων ἀποκτώμενον διὰ τῆς εὐρέσεως τοῦ κοιτάσματος δικαίωμα ἐκμεταλλεύσεως εἶναι δικαίωμα ἐπὶ ἄλλοτρίου πράγματος δεκτικὸν ὑποθήκης. Πάντως οἱ μεταλλευτικοὶ σκοποὶ, χάριν τῶν ὁποίων ἐθεσπίσθη τὸ δικαίωμα τῆς μεταλλειοκτησίας, ἀπαιτοῦν ὅπως τοῦτο φέρῃ ὀρισμένας ιδιότητας καὶ χαρακτηριστικὰ τῶν ἐμπραγμάτων δικαιωμάτων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου καὶ ἰδίᾳ τῆς

κυριότητος, πρὸς πληρεστέραν ἐξυτηρέτησιν τῶν σκοπῶν τούτων.

Οὗτω λ.χ. τὸ δικαίωμα τῆς μεταλλιοκτησίας δεόν νὰ εἶναι *διηλεκές* ἢτοι νὰ διαρκῆ μέχρις ἐξαντλήσεως τοῦ μεταλλείου. Αἱ περιορισμένης διαρκείας παραχωρήσεις μεταλλείων ἀπεδείχθησαν ἄστοχοι, διότι αἱ δυσχέρειαι, ὡς κατὰ κανόνα συναντᾶ ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ μεταλλείου, ἀπαιτοῦν τὴν πάροδον πολλοῦ χρόνου πρὸς ἄρσιν αὐτῶν καὶ ἐπίτευξιν τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ μεταλλείου. Ἡ ἐκμετάλλευσις ἐνὸς μεταλλείου περιλαμβάνει διάφορα στάδια.

Ἐν ἀρχῇ, κατὰ τὸ στάδιον τῶν μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν, ἀπαιτοῦνται τοπογράφησις τῆς ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν περιοχῆς, διάνοιξις στοῶν καὶ φρεάτων, γεωτρήσεις, ἐκ παραλήλου δέ, ἐκτέλεισις μελετῶν πάσης φύσεως, γεωλογικῶν, γεωφυσικῶν, κοιτασματολογικῶν, ἐκτέλεισις ἀναλύσεων τῶν μεταλλευμάτων, δοκιμῶν ἐμπλουτισμοῦ καὶ ἐπεξεργασίας αὐτῶν κλπ. Ἀκολουθεῖ τὸ στάδιον τῶν προπαρασκευαστικῶν ἔργων, καθ' ὃ ἐκτελοῦνται αἱ ἐγκαταστάσεις ἐξορύξεως, μεταφορᾶς καὶ ἐπεξεργασίας τῶν μεταλλευμάτων. Εἶτα ἄρχεται ἡ κυρίως ἐκμετάλλευσις. Ὅχι δὲ σπανίως, αἱ ἐν ἀρχῇ εὐοίωνοι προβλέψεις διαψεύδονται ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις ἀποδεικνύεται ἐπιζήμιος. Πάντως, μέχρις οὗ περαιωθῆ ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἡ ἐπιχειρήσις καταστῆ ἐπικερδῆς, ἀπαιτεῖται κατὰ κανόνα ἡ πάροδος πολλοῦ χρόνου. Χαρακτηριστικὴν ἐν προκειμένῳ περιπτώσειν ἀποτελοῦν δύο ἐκ τῶν πλουσιωτέρων ἐν Γαλλίᾳ μεταλλευτικῶν παραχωρήσεων, αἱ παραχωρήσεις Anzin καὶ Aniche, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἤρξατο τὰς μεταλλευτικὰς ἐρεῦνας κατὰ τὸ 1716, ἐνῶ ἡ πραγματοποιήσις κερδῶν ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ἤρξατο κατὰ τὸ ἔτος 1805, ἦτοι μετὰ παρέλευσιν 89 ὀλοκληρῶν ἐτῶν, ἡ δὲ δευτέρα ἤρξατο πραγματοποιοῦσα κέρδη μετὰ παρέλευσιν 73 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν. Τὰ μεταλλεῖα Anzin καὶ Aniche, διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὁποίων διετέθησαν κολοσσιαῖα ποσὰ κεφαλαίων καὶ ἅτινα ἀπέβησαν ἐκ τῶν πλουσιωτέρων τῆς Γαλλίας, δὲν θὰ ἀπεκαλύπτοντο ἐὰν αἱ παραχωρήσεις αὐτῶν δὲν ἐγίνοντο εἰς τὸ διηλεκές.

Ὁ περιορισμὸς τῆς χρονικῆς διαρκείας τῶν μεταλλευτικῶν ἐκχωρήσεων δὲν ἐπιτρέπει, ἐξ ἄλλου, λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς χρόνου ἀποσβέσεως, τὴν ἐκτέλεισιν μεγάλων ἐγκαταστάσεων καὶ ἔργων, δι' ὧν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἐλάττωσις τῆς παραγωγικῆς δαπάνης καὶ ὀρθολογικὴ ἐν γένει ὀργάνωσις τῆς ἐκμεταλλεύσεως, μοιραίως δὲ ἄγει εἰς ἀρπακτικὴν ἐξόρυξιν καὶ διασπάθισιν τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου. Ἀποδείξιν τούτου παρέχει ἡμῖν ἡ πείρα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ γαλλικοῦ μεταλλευτικοῦ νόμου τοῦ 1791, ὅστις, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς διαρκείας τῶν μεταλλευτικῶν παραχωρήσεων μέχρι πενήκοντα τὸ πολὺ ἐτῶν ὑπέβαλεν ἐπιζήμιως τὴν ἀρπακτικὴν ἐξόρυξιν ἐν Γαλλίᾳ. Διὸ καὶ δικαίως ἐχαρακτηρίσθη τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ ρηθέντος νόμου ὡς Gaspillage légal des richesses minières, ὃ δὲ δυνάμει τοῦ νόμου τῆς 9 Σεπτεμβρίου 1919 ἐπιβληθεὶς χρονικὸς περιορισμὸς τῶν μεταλλειακῶν παραχωρήσεων ἔτυχε δευτερευόντως ἐν Γαλλίᾳ κριτικῆς. Πρὸς μετριασμὸν δὲ τῶν ἐκ τοῦ χρονικοῦ περιορισμοῦ τῶν παραχωρήσεων μειονεκτημάτων ὠρίσθη διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου προβλεπομένου Cahier des charges—type μακρὰ διάρκεια τῶν παραχωρήσεων, ἦτοι διάρκεια 99 ἐτῶν διὰ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα καὶ διάρκεια 50 ἕως 99 ἐτῶν διὰ τὰ λοιπὰ μεταλλεῖα, ἐπιτρέ-

πεται δὲ ὅπως, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ χρόνου τῆς παραχωρήσεως, τὸ μεταλλεῖον παραχωρήται εἰς τὸν αὐτὸν ἐκμεταλλευτὴν.

Τὴν καλυτέραν ὁμως ἀπόδειξιν περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἀνωτέρω παρέχει ἡμῖν ἡ νεωτάτη μεταλλευτικὴ νομοθεσία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ὑφ' ἧς υἰοθετεῖται τὸ διηνηκὲς τῶν μεταλλευτικῶν παραχωρήσεων. Οὕτω τὸ ἄρθρον 69 τοῦ ἀνωτέρω ρηθέντος μεταλλευτικοῦ νόμου τῆς Ἑνώσεως τῶν Σ. Σ. Δημοκρατιῶν ὀρίζει τὰ ἑξῆς: «αἱ μεταλλευτικαὶ παραχωρήσεις ἐκδίδονται ὑπὲρ τοῦ εὐρέτου *μέχρις ὀλοσχεροῦς ἐξαντλήσεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εὐρεθέντος κοιτάσματος*».

Λέον, ἀκόμη, τὸ δικαίωμα τῆς μεταλλειοκτησίας νὰ εἶναι *δεκτικὸν ὑποθήκης*. Τοῦτο εἶναι εὐνόητον, δεδομένου ὄντος ὅτι, ὡς ἐρρήθη, ἡ ἄσκησις τῆς μεταλλείας ἀπαιτεῖ μεγάλα κεφάλαια, ἢ προσέλκυσις τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται εὐχερέστερον δι' ἐμπραγμάτου ἀσφαλείας.

Διὸ καὶ πᾶσαι αἱ μεταλλευτικαὶ νομοθεσίαι ἐπιτρέπουσιν τὴν ὑποθήκυσιν τοῦ δικαιώματος τῆς μεταλλειοκτησίας. Μνημονεύομεν ἰδιαίτερος τὸ ἄρθρον 70 τοῦ Μεταλλευτικοῦ Νόμου τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., ὅπερ ὀρίζει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ εὐρέτου τοῦ κοιτάσματος ἀποκτώμενον δικαίωμα ἐκμεταλλεύσεως δύναται νὰ ὑποθηκεύηται, μετ' ἔγκρισιν τῆς παραχωρησάσης τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀρχῆς.

Ταῦτα, καθ' ἡμᾶς, τὰ γενικώτερα καὶ κυριώτερα τῶν πορισμάτων, ἅτινα συνάγονται ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως τοῦ μεταλλευτικοῦ δικαίου. Ἀνασκοποῦντες εἰδικώτερον τὴν ἑλληνικὴν μεταλλευτικὴν νομοθεσίαν, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς.

Ὁ πρῶτος ἑλληνικὸς μεταλλευτικὸς νόμος Χ' καθιέρου τὸ σύστημα τῆς παραχωρήσεως τῶν μεταλλείων εἰς τὸν κατὰ τὴν κρίσιν τῆς διοικήσεως κατάλληλον ἐκμεταλλευτὴν, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ γαλλικοῦ νόμου τῆς 21 Ἀπριλίου 1810. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶνε θεωρητικῶς τὸ ὀρθότερον, πλὴν ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἀπέτυχε πλήρως ἐν Ἑλλάδι, διότι ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Χ' νόμου τὰ μεταλλεῖα παρεχωροῦντο ὅχι εἰς τοὺς ἱκανοὺς ἐκμεταλλευτὰς ἀλλὰ εἰς τοὺς διαθέτοντας κομματικὴν ἰσχὴν καὶ εἰς τοὺς φίλους αὐτῶν. Μέχρι τοιούτου δὲ σημείου ἐξίκετο ἡ ἀποτυχία αὐτοῦ, ὥστε ἐπὶ πρωθυπουργίας Χαριλάου Τρικούπη, ἐν ἔτει 1882, ἐψηφίσθη ὁ Φ'Π' νόμος, ὅστις ἀπήτησε τὴν ἐκδοσὴν εἰδικοῦ νόμου δι' ἐκάστην παραχώρησιν μεταλλεῖου, τοῦθ' ὅπερ, ὡς εἰκός, ἐπέφερε τὴν ἀναστολὴν τῆς μεταλλευτικῆς δραστηριότητος.

Ὁ ΓΦΚΔ' νόμος, ληφθεὶς ἐκ τοῦ πρωσικοῦ γενικοῦ μεταλλευτικοῦ νόμου τῆς 24 Ἰουνίου 1865, καθιεροῖ τὸ σύστημα τῆς παραχωρήσεως τῶν μεταλλείων εἰς τὸ πρῶτον αἰτητὴν. Ὁ νόμος οὗτος, διὰ τοῦ ὑπὸ τούτου καθιερωθέντος συστήματος τῆς προτεραιότητος, ἐξηφάνισε τὰ ἐπὶ τοῦ προηγηθέντος τούτου νομοθετικοῦ καθεστώτος παρατηρηθέντα ἄτοπα, πλὴν ἡ ἀρχὴ τῆς προτεραιότητος, ἐφαρμοσθεῖσα παρ' ἡμῖν ἀπολύτως καὶ ἄνευ ὄρου τινὸς ὡς πρὸς τὰ προσόντα τοῦ αἰτητοῦ καὶ τῶν καθολικῶν ἢ εἰδικῶν διαδόχων αὐτοῦ, παρουσίασεν, ὡς εἰκός, τὸ μειονέκτημα τῆς περιαγωγῆς πολλῶν μεταλλείων εἰς χεῖρας ἀνικάνων μεταλλευτικῶς προσώπων, στερουμένων τῶν ἀπαραιτήτων ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ τεχνικῆς ἀπόψεως στοιχείων διὰ τὴν ἐκμετάλλυσιν τῶν μεταλλείων. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἑλλειψιν ἐπαρκῶν κυρώσεων κατὰ τῶν ἀμελῶν ἢ ἀνικάνων

ταλευτών, περιώρισεν αισθητῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεταλλείας ἐν τῇ χώρῃ. Τέλος, ὁ νόμος 2514 τοῦ 1940, διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ καθιερουμένων αὐστηρῶν κυρώσεων ἐν ἄρθροις 1 ἕως 5 καὶ ἐντοναίτερας ἐπεμβάσεως τοῦ Κράτους εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν μεταλλείων, ὑπόσεται βελτίωσιν τῆς μεταλλευτικῆς καταστάσεως. Ὁ νόμος ὁμοίως 2514, δυστυχῶς, οὐδεμίαν ἐφαρμογὴν ἔτυχε μέχρι τοῦδε, λόγῳ τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ τῆς μετέπειτα συνεχισθείσης ἐν Ἑλλάδι ἀνωμάλου καταστάσεως.

Τὴν βᾶσιν τῆς ἰσχυροῦσης νῦν ἐν Ἑλλάδι νομοθεσίας ἀποτελεῖ, ὡς ἐρρήθη, ὁ νόμος ΓΦΚΑ' τοῦ 1910. Ἐκτοτε ἐξεδόθησαν ἄφ' ἑνὸς εἰδικοὶ μεταλλευτικοὶ νόμοι τροποποιοῦντες καὶ συμπληροῦντες τὸν βασικὸν ΓΦΚΑ' καὶ ἄφ' ἑτέρου πληθῆς αὐτοτελῶν μεταλλευτικῶν διατάξεων, ὧν τινες μάλιστα περιελήφθησαν εἰς νόμους μὴ καθαρῶς μεταλλευτικοῦ περιεχομένου, εἰς τρόπον ὥστε σήμερον ἀποβαίνει λίαν δυσχερὴς ἢ πλήρης καὶ ἀκριβῆς γνῶσις καὶ ἐφαρμογὴ τῆς μεταλλευτικῆς νομοθεσίας, παρὰ τὰς γενομένας ἐν τῷ μεταξὺ κωδικοποιήσεις. Ἀνεξαργήτως ὁμοίως τῆς πληθῆος τῶν μεταβολῶν ἃς ὑπέστη ἡ μεταλλευτικὴ νομοθεσία ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ ΓΦΚΑ' νόμου καὶ μετέπειτα, αὕτη ἐμφανίζει καὶ σοβαρώτερον μειονέκτημα καθαρῶς οὐσιαστικῆς φύσεως, συνιστάμενον εἰς τὴν ἐν ἱκανοῖς σημείοις ἔλλειψιν σαφηνείας, ἐνότητος καὶ ὁμοιογενείας τῶν κατ' ἴδιαν διατάξεων τῆς ὡς καὶ πλήθους συμφωνίας τούτων πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῆς καθιερωμένας βασικὰς ἀρχάς.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπιβάλλεται ἡ κατάργησις πασῶν τῶν ἰσχυουσῶν νῦν μεταλλευτικῶν διατάξεων καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῶν διὰ νέου βασικοῦ μεταλλευτικοῦ νόμου, ἀπηλλαγμένου τῶν ρηθέντων μειονεκτημάτων καὶ ἀνταποκρινομένου πληρέστερον πρὸς τὰς σημερινὰς συνθήκας ὑφ' ἃς ἡ μεταλλεία προσλαμβάνει ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας, ὅχι μόνον λόγῳ τῶν πολλαπλῶν ὠφελειῶν ἃς προσπορίζει εἰς τὸ ἐργατικὸν στοιχεῖον, εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν κλπ. ἀλλὰ κυρίως λόγῳ τοῦ γεγονότος, ὅτι τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐξαιρετικὰ εἰς ποσότητα καὶ ποιότητα μεταλλευτικὰ κοιτάσματα βοξίτων, λευκολίθου, νικελίου, σιδήρου κ. ἄ. ἀποτελοῦν τὴν κυριώτεραν βᾶσιν καὶ προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐγχωρίων ὑδατοπτώσεων πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Τοιουτοτρόπως, χάρις εἰς τὰ ἑλληνικὰ μεταλλεύματα κυρίως, δημιουργοῦνται αἱ δυνατότητες ὄχι μόνον διὰ μίαν εὐρύτεραν καὶ σοβαρώτεραν ἐν Ἑλλάδι μεταλλευτικὴν καὶ μεταλλουργικὴν ἀνάπτυξιν, διὰ τῆς ἐγκαθιδρύσεως καὶ λειτουργίας ἠλεκτρομεταλλουργικῶν καὶ ἄλλων συναφῶν βιομηχανιῶν ἀλλὰ καὶ διὰ μίαν γενικότεραν προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ἰδίᾳ τῆς γεωργίας τῆς χώρας.

Διὰ τῆς παραχθισομένης ἀφθόνου καὶ εὐθηνῆς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὑδατοπτώσεων καὶ ἰδίᾳ τῶν τοῦ Ἀχελώου ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐξασφαλίζεται ἡ πολυτιμία διὰ τὴν γεωργίαν βιομηχανία ἄζωτου, καθίστανται ἀρδεύσιμοι πολλοὶ ξηρικοὶ καὶ ἀκαλλιέργητοι νῦν ἐκτάσεις γαιῶν καὶ διευκολύνεται γενικώτερον ἢ ἐκτέλεσις ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων.

Διὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ μεταλλευτικοῦ πλούτου καὶ τῶν ὑδατοπτώσεων, δι' ὧν ὁ θεὸς ἐπροίκισε τὴν χώραν ἡμῶν, βασίζονται αἱ πλέον αἰσιόδοξοι προβλέψεις διὰ μίαν σοβαρὰν καὶ σταθερὰν βελτίωσιν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας. Ἡ ἐξέχουσα αὕτη θέσις, ἣν ἡ μεταλλεία προσλαμβάνει ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ τῆς χώρας, καθιστᾷ ἐπιτακτικὴν, πλέον, τὴν ἀνάγκην τῆς ὅσον τὸ δυνατόν

ΤΟ ΝΕΡΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Δ. ΧΩΡΑΦΑ

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον εἶναι τὸ κείμενον τῆς ὁμιλίας τοῦ Διευθυντοῦ Ὑδρολογικῶν Ἐρευνῶν καὶ Ὑδροδυναμικῶν Ἐγκαταστάσεων τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίων Ἔργων κ. Νικ. Χωραφᾶ, μηχανικοῦ, Ἐπιθεωρητοῦ Δημ. Ἔργων, ἥτις ἐδόθη τὴν 22 Ἀπριλίου 1953 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν. Ἡ ὁμιλία αὕτη, 27 εἰς τὴν σειράν, ἔκλεισε τὸν κύκλον τῶν διαλέξεων τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1952 - 1953 τῆς Σχολῆς.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν οἰκονομοτεχνικὴν μας ἐξέλιξιν εἰδικὰ θέματα εἶναι ὁ τρόπος καθ' ὃν παρεμβαίνει τὸ νερὸ ὡς παράγων εἰς τὴν Βιομηχανίαν. Τὸ θέμα εἶναι εὐρυτάτου περιεχομένου καὶ ἔχει πολλὰς πλευρὰς καὶ διαφόρου εἰδικεύσεως, θὰ περιορισθῶ ὅμως εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ νεροῦ καὶ εἰς τὴν γενομένην πολλαπλῶς χρῆσιν εἰς τὰ βιομηχανικὰ συγκροτήματα, ἀφοῦ προηγουμένως σκιαγραφήσω τὸν μηχανισμόν τῆς κινήσεώς του εἰς τὴν φύσιν.

Τὸ νερὸ, ὡς γνωστόν, εἶναι βασικὸ στοιχεῖον τῆς ζωῆς καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν οἰκισμῶν, γεωργίας, βιομηχανίας, ἐνεργείας καὶ μεταφορῶν. Ἡ ἀπόδοσις τῆς δεύσεως σημασίας εἰς τὸ νερὸ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἥτις εἶναι πλουσιωτάτη εἰς μύθους ἀφορῶντας τὴν θάλασσαν καὶ τὰ γλυκέα ὕδατα. Ἐκ τῶν θαλασσίων θεοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας σπουδαιότεραι εἶναι ὁ Νηρεὺς, ὁ Πρωτεύς, ὁ Γλαυκός, ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη, δευτερεύουσαι δὲ ὁ Τρίτων, ὁ Μελικέρτης καὶ αἱ Σειρήνες, ἐκ τῶν θεοτήτων τῶν γλυκῶν ὕδατων ἡ σπουδαιότερα καὶ ἡ καθ' ἑξοχὴν θεοτῆς τοῦ ὕδατος εἶναι ὁ Ὠκεανός, δευτερεύουσαι δὲ οἱ θεοποιηθέντες ποταμοὶ Ἀσωπός, Ἀλφειός, Ἰλισσός, Μαίανδρος καὶ αἱ πολυπληθεῖς Νύμφαι.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔχει ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ παρ' ἡμῖν συμβολὴ του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ γενικώτερον διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ὕδατος παρεχομένης ἐνεργείας εἴτε δι' ἀπ' εὐθείας μεταδόσεως μηχανικῆς κινήσεως, εἴτε κατόπιν μετατροπῆς ταύτης εἰς ἠλεκτρικὸν, εἴτε διὰ τῆς παραγωγῆς ἀτμοῦ, διότι ἐπιτρέπει τὴν χρησιμοποίησιν ἐγχω-

ταχύτερας ἐκδόσεως νέου ἀρτίου μεταλλευτικοῦ νόμου, ἀνταποκρινομένου πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς οἰκονομικῆς μας ἐξελίξεως καὶ προόδου.

Ὡς βάσις τῆς ἐργασίας ταύτης δύναται, καθ' ἡμᾶς, νὰ χρησιμεύσῃ τὸ σχέδιον διαγράμματος μεταλλευτικοῦ δικαίου, τὸ μετὰ πάσης ἐπιμελείας, καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἑλληνικῆς μεταλλευτικῆς πραγματικότητος, καταρτισθὲν ἤδη ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς σχεδίου μεταλλευτικοῦ νόμου, τῆς συσταθείσης ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, διὰ τῆς ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1950 ἀποφάσεώς του*.

* Παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης, εἰς τὸν ἐκ τῶν ἀνω στίχων τῆς σελ. 382 νὰ ἀναγνώσῃ: «ἢ δὲ δαπάνη παραγωγῆς τῶν πρώτων κλπ.», ἀντὶ τῆς λέξεως: «Παραγωγή» ἥτις ἀλλοιώνει τελείως τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.